

APROXIMACIÓ A LES ORGANITZACIONS OBRERES DE SÓLLER: 1931-1936

BRÍGIDA VAQUER ESTADES.

El tema d'aquest treball és el del paper desenvolupat per les organitzacions obreres que hi havia a Sóller durant els anys de la Segona República.

Els estudis del Moviment Obrer, en el món occidental i a l'Estat espanyol, són, en certa mesura, abundants però a la nostra illa està gairebé tot per fer. Es per això que hi ha una manca de bibliografia que tracti en profunditat aquesta problemàtica a Mallorca. Si bé hem d'assenyalar el llibre de Pere Gabriel, *El moviment obrer a Mallorca*, que ens dona una visió de conjunt del que ha succeït des de 1899 a 1936. Pot ser necessari dur a terme estudis sectorials per poder arribar a tenir un plantejament més clar i així disposar de les eines pertinents per fer una anàlisi interpretativa i marcar les coincidències o divergències amb els moviments i organitzacions pertanyents a unes coordenades més amples.

En aquest sentit, en les planes següents pretenem sintetitzar la informació que hem recollit d'aquestes fonts:

- El *Sóller*: setmanari publicat en aquest poble des de l'any 1885 que conté una sèrie de seccions de les quals aquelles que ofereixen més dades pel nostre estudi són: el que podríem anomenar l'Editorial confeccionat durant aquests anys per Miquel Marquès Coll, fill del fundador del setmanari i la Crònica Local a la qual hi trobam notícies de dos tipus: les que arriben a la Redacció en forma de comunicats i les que la Redacció elabora.
- "*Unión y Cultura*": periòdic quinzenal que publicava la Casa del Poble de Sóller i que sortí a la llum el dos de juny de 1934 i que desaparegué el sis d'octubre del mateix any coincidint amb el tancament de la Casa del Poble amb motiu dels esdeveniments revolucionaris d'Astúries.
- De l'Arxiu Municipal de Sóller, la secció de la correspondència.

Som conscients que el treball no té un caràcter tancat ni molt manco definitiu. La seva anàlisi en profunditat demana un seriós estudi de la situació econòmica i social del moment, així com la consulta d'altres fonts dins les quals cal assenyalar "*La voz de Sóller*", la premsa ciutadana, la documentació de la Junta de Reformes Socials, algunes altres seccions de l'Arxiu Municipal que poden aportar informació sobre la qüestió, i la història oral.

Per concloure aquesta presentació volem dir que, el treball té llacunes, però com hem dit abans només pretenem, pel moment, donar a conèixer la informació que posseïm.

Les organitzacions obreres que hi va haver a Sóller s'agruparen en tres tendències diferents: la cenetista, la catòlica i la ugetista.

La tendència cenetista estava representada pel "Sindicato Unico de la Construcción"¹ que fou constituït els primers dies del mes d'agost de l'any 1931. Hi pertanyien els obrers² que feien feina a les obres que es duïen a terme en el moll del Port de Sóller a càrrec de l'empresa "Puer-tos y Pantanos".

Les notícies que tenim del Sindicat a partir del 1932 són gairebé inexistents. Sols sabem que en el mes de setembre d'aquest mateix any la Casa del Poble tenia previst fer un acte de propaganda obrera destinat a aconseguir l'adhesió dels obrers del port "que pertenecían hasta ahora a los sindicatos de la Confederación Nacional del Trabajo."³

El que va passar per ara ho desconeixem. Ara bé, sembla evident que la totalitat o gran part dels treballadors es varen deslligar de la C.N.T.

Dins la tendència catòlica hi trobam el sindicat "Acción Obrera"⁴ que nasqué quan el 21 de juliol del 1932 se'n va constituir la junta directiva, després d'haver-se duit a terme per la comissió organitzadora la tasca de preparar els estatuts durant quasi dos mesos.

"Acción Obrera" tengué un caràcter confessional i va estar vinculada a la "Federación católica obrera de Mallorca". En ella s'integraven obrers de diferents professions i s'estructuraven en base a seccions. Així tenim notícies de l'existència de la secció dels ferroviaris, dels teixidors i dels obrers de la construcció.

La seva finalitat fou, segons diu la mateixa organització, la defensa dels drets dels obrers quan aquests siguin atacats, utilitzant mètodes de lluita pacífics, i, per altra banda, aconseguir que els seus membres puguin arribar a ser propietaris.

¹ Que tenia el seu local social a la carretera de Deià número 86.

² Pareix ser que la majoria d'ells procedien de la Península.

³ El *Sóller*: 10-9-1932, pàg. 10.

⁴ El seu local social es va inaugurar el 23 d'octubre del 1932 i estava situat al carrer de Santa Teresa número 33.

L'any 1933 es varen produir separacions d'alguns afiliats i en el Sòller de l'onze de març pareix que el sindicat intenta justificar els fets dient que tots els seus integrants tenen llibertat per afiliar-se i desafiar-se quan ho desitgin. No sembla clar, doncs, perquè es va donar aquesta situació, ja que no es fan més referències a aquest fet.

Pel que fa a la trajectòria econòmica de la organització obrera sols coneixem el fet que l'any 1934 dita organització es veu obligada a realitzar una funció benèfica per recaptar un fons que permeti la seva continuïtat i sabem també que l'any 1935 va haver de sol·licitar a l'Ajuntament un donatiu de 250 ptes. per fer front als aturats i als malalts.

L'activitat de "Acción Obrera" als darrers mesos de la República es gairebé insignificant, encara que pocs dies abans de produir-se el pronunciament militar del General Franco, prengué part a Lluç en el "Certamen y Asamblea de los Sindicatos Profesionales de Mallorca".

Cal assenyalar també, que durant aquests anys va organitzar una sèrie de conferències⁵ que tractaven temes que ells anomenaven de "caire social". Els oradors parlaven dels deures dels proletaris i dels patrons, de la defensa que fa l'església de les persones més pobres, de les conseqüències catastròfiques de la lluita de classes, atacaven els socialistes, comunistes i anarquistes i defensaven el catolicisme, l'ordre social i el sentit moral.

La tendència ugetista fou la més nombrosa i forta. Parlarem aquí de tres organitzacions obreres ("La Evolución", "Sociedad obrera del ramo textil" i "La Fraternidad") que naixeren abans que la Casa del Poble (de la qual en parlarem després) però que més tard, en un o altre moment s'hi integraren, conservant, això sí, el propi caràcter.⁶

El mes de febrer de 1932 començaren els preparatius per organitzar "La Evolución". En el bar "Turisme" es convocà una reunió dels adherits per discutir l'avantprojecte dels estatuts que foren aprovats ja dins el mes d'abril i se'n va constituir la junta directiva. Aquesta entitat agrupava els obrers del gremi de la fusta i les seves accions pretenien la defensa dels treballadors i la millora social i material dels seus associats. En aquest sentit exposaren una sèrie de reivindicacions, algunes per iniciativa pròpia i les altres recolzades per la Casa del Poble que ja veurem més envant.

La data precisa de l'afiliació a la Casa del Poble la desconeixem. Només sabem que va ser abans de dia 28 de juliol del 1934.⁷

⁵ Potser una mica obligada per la important tasca desenvolupada en aquest sentit per la Casa del Poble.

⁶ La Casa del Poble s'autodefineix com "una federación de entidades obreras de clase" ("*Unión y Cultura*": 2-6-1934, pàg. 1.).

⁷ El Sòller: 28-7-1934, pàg. 6.

La "Sociedad obrera del ramo textil" apareix ja constituïda a principis de juliol del 1931. No sabem, abans d'integrar-se a la Casa del Poble (la qual cosa fa el mes d'octubre o novembre del 1932), on estava situat el seu local social.

A una crònica del *Sóller*⁸ se'ns diu que: "comprende los operarios varones ocupados en casi todas las fábricas de tejidos de esta ciudad". Creim que la cita és útil si consideram que a les fàbriques el nombre de treballadores era més elevat que el nombre de treballadors: ens ha de fer pensar això que cap d'elles estava afiliada al Sindicat?⁹

El gremi de la construcció s'organitzà en torn de "La Fraternidad". El 5 d'abril del 1931 va tenir lloc en el bar "Turisme" una reunió constitutiva i es va crear una comissió organitzadora per dur a terme els treballs pertinents. Des del primer moment va estar adherida a la Casa del Poble de Ciutat i els seus objectius es troben en la línia de defensar els interessos dels afiliats (que eren vint a principis del 1933) i d'aconseguir augments de sou en relació al nivell de vida.

Cal assenyalar la importància de la tasca d'aquest sindicat en la lluita en contra de l'atur, degut que la majoria dels aturats eren del seu gremi. Així el sindicat pressionava a l'Ajuntament perquè començàs les obres públiques ja aprovades que ajudaven a reduir l'atur,¹⁰ protestava perquè "an ocupado obreros que su situación no hera tan peligrosa como hay muchos y en cambio se les han dado trabajo solo por el mero echo de que pertenecen a un sindicato confecional o por influencia de don fulano",¹¹ i denunciava la comissió pro aturats per dur a terme abusos.

En el mes de novembre del 1931 es va presentar a l'Ajuntament una instància demanant un donatiu per construir la Casa del Poble a Sóller. L'Ajuntament va respondre que el màxim de les seves possibilitats era concedir un solar però que la qüestió no quedava encara resolta i s'havia de sometre a estudi.

Els organitzadors acabaren per llogar¹² una casa i per això varen obrir una llista de donatius de 10 cèntims per afiliat, amb la qual cosa col·laboraren les següents entitats: el gremi de la construcció, els sabaters, els ferroviaris, els metalúrgics, el gremi tèxtil, el sindicat d'oficis

⁸ El *Sóller*: 8-8-1931, pàg. 10.

⁹ Ara bé el que és evident és que quan la societat formula alguna reivindicació, estipula clarament quin ha de ser el jornal dels homes per categories mentre no ho fa amb el de les dones.

¹⁰ Pel maig del 1934 es creà el Registre de col·locació obrera que no va adquirir importància fins que l'Ajuntament, a principis del 1935, va començar a ampliar el nombre de treballadors de la Brigada Municipal. Així es va fer imprescindible pels aturats apuntar-se al Registre si volien accedir a tenir feina a dita Brigada.

¹¹ Arxiu Municipal de Sóller, Secció: Correspondència, 1935 Volum 2.

¹² En el carrer de la Victòria número 21.

varis, que encara estava en projecte de creació, i l'Agrupació socialista.¹³ Finalment i després d'haver fet una sèrie de reformes a la casa, dia 3 d'abril varen inaugurar el local. Aquest fet va aixecar un moviment en contra que es reflectí a la premsa, i mitjançant aquesta se l'acusava de fomentar l'esperit comunista-soviètic i d'haver rebut doblers d'Unió de Dretes.

L'objectiu de la Casa del Poble era doble: per una banda intentar ajudar a les societats afiliades i per altra, fer els possibles per educar i culturitzar els obrers. Per aconseguir això darrer va organitzar conferències (algunes d'elles amb la cooperació de l'agrupació socialista), sessions de pel·lícules educatives, classes nocturnes (que varen gaudir d'un gran èxit) i actes de propaganda obrera. Entre els temes exposats a les conferències podem assenyalar: El capital i el treball, el socialisme i el monopolisme, la llibertat i el progrés, l'acció social de l'home, la constitució espanyola, l'economia social, etc.

La intenció del seu vehicle d'expressió, "*Unión y Cultura*", explicada a l'editorial del primer número, va ser la unió i la culturalització racional dels treballadors. Per la temàtica dels articles podem dir que els assumptes que més els preocupaven eren: l'educació, les escoles, la guerra, el feixisme, la religió, la situació de la dona i l'alcoholisme.

La Casa del Poble, durant l'octubre del 1934, va sofrir les conseqüències de les represàlies als fets revolucionaris d'Astúries i Catalunya. Per aquest motiu va haver de tancar les seves portes i després ja no duria a terme moltes més accions. La seva darrera activitat fou la de convocar les societats obreres afiliades i el poble a una manifestació per celebrar el triomf del Front Popular.

La "Sociedad de oficios varios" era una entitat que va néixer el mes de juliol del 1932 i estava sotmesa a la disciplina de la Casa del Poble. Aquest sindicat pretenia reunir a tots aquells obrers que per formar un nombre reduït en el seu gremi no poguessin per ells mateixos agrupar-se en una societat. Així lograren aglutinar la societat d'obriers barbers, els carreters, els sabaters i els del gas i l'electricitat.

Pel que fa a la societat de metalúrgics, sols sabem que estava afiliada a la Casa del Poble i dels obrers i empleats municipals que s'organitzaren el 26 d'octubre del 1932 no sabem res.

El "Sindicato Unico del Ramo de la Construcción" el 5 de setembre del 1931 va demanar que els seus afiliats cobrassin 8 ptes. en lloc de les 5 ptes. que percebien en aquell moment. L'augment havia de ser presentat a "Puertos y Pantanos" a través de la Batlia, però, com que segons el *Sóller* l'empresa va acomiadar catorze treballadors, el sindicat va decidir declarar la vaga. Començaren les negociacions i l'organització obrera oferí com alternativa que els seus membres fessin un dia me-

¹³ D'aquesta entitat política va sortir la iniciativa de crear la Casa del Poble.

nys de feina a la setmana però que a canvi l'empresa admetés els acomiadats.

Davant la negativa de la patronal el dia 15 el delegat de treball s'entrevistà a Sóller amb el batle i els representants de les dues parts afectades. La reunió va concloure amb la ruptura de les negociacions i l'empresa acordà admetre tots els obrers que volguessin reincorporar-se a la feina, la qual cosa va fer el 50% i la resta va seguir essent solidària amb els acomiadats. El sindicat acabà per donar llibertat als obrers i aquests es varen presentar a la feina.¹⁴ "Puertos y Pantanos" només en contractà la meitat i tots els que no varen ésser admesos decidiren presentar la qüestió al Tribunal Industrial, però sembla ser que això no va prosperar, perquè el 26 d'octubre del 1931 en el Sóller es diu que la majoria dels treballadors han acabat les seves diferències amb la patronal i que set d'ells ja han partit cap al seu poble.

De les reivindicacions presentades per "Acción Obrera" només coneixem la demanda que varen fer a la patronal del gremi de teixidors i a la patronal dels ferroviaris, reclamant els set dies de vacances que marcaven les lleis.

Les primeres reivindicacions de "La Evolución", segons la documentació abans esmentada, anaven encaminades a aconseguir un augment dels jornals:

<i>Bases presentades pel sindicat</i>	<i>Resposta de la patronal</i>
1) Reconeixement de la societat obrera.	1) Reconeixen la societat.
2) Jornal que guanyaven. Augment. de 2'50 a 5 ptes. 1'50 de 5'50 a 6'50 " 1'25 de 6'50 a — " 1'00	2) Augment de 0'30 ptes. a les diferents categories.
3) Augment d'un 100 % de les hores fetes en diumenge, dies festius i abans de les sis hores o després de les vint hores.	3) Augment d'un 50 % en les hores fetes en diumenge, dies festius i abans de les sis hores o després de les vint hores.
4) Per les feines fetes fora del terme municipal, l'obrer havia de cobrar les despeses del viatge i una peseta més.	4) Es concretarà amb el treballador.

¹⁴ Segons el que diu el Sóller la causa de la claudicació fou que els obrers no tenien família ni mitjans per bé treure recursos.

Per les feines fetes fora de la població, l'obrer havia de cobrar tres pessetes diàries, o bé anar mantengut i pagades les despeses del viatge.

Si hi pot anar amb tranvia se li donaran quatre viatges pagats i en cas d'haver de menjar fora de casa seva cobraria l'50 pts. més.

- 5) Els patrons no contractaran cap obrer que no estigui associat.¹⁵
- 5) La patronal es reserva el dret a la lliure contractació i a més els operaris no podran fer hores extraordinàries pel seu compte.¹⁶

Els obrers varen rebutjar les respostes de la patronal i concediren unes quantes hores perquè rectificàs la seva postura. De no ser així anirien a la vaga. Aquesta no es va fer degut a les gestions que va emprendre el batle amb el sindicat i la patronal arribant, així, a un acord:

- 1) Els jornals varen augmentar 0'50 ptes.
- 2) L'augment va ser d'un 100 % en les hores fetes en diumenge, dies festius i abans de les sis hores o després de les vint hores. Les hores extraordinàries sofririen un augment del 25 %.
- 3) Per les feines fetes fora del terme municipal l'obrer va cobrar les despeses del viatge i del menjar i una pesseta més. Per les feines fetes fora de la població varen estipular que cobrarien l'50 ptes. si eren obres noves i 2 ptes. si eren adobs. En el cas que haguessin d'anar al Port serien transportats pel patró.
- 4) Tots havien de començar i acabar la feina a la mateixa hora.
- 5) Els obrers no podien fer feina fora del taller sense la conformitat del patró.¹⁷

En el mes de febrer del 1933 tornaren a sorgir problemes perquè el Jurat Mixte va fer un augment d'una pesseta i els obrers la reclamaven. A això, els patrons s'hi oposaren perquè ells ja havien augmentat 0'50, i proposaren un augment només de 0'50 ptes. Els obrers mantingueren la seva postura i el Jurat Mixte va cridar les dues parts a un acte de conciliació que acabà amb un judici. El resultat d'aquest judici obligà

¹⁵ El *Sóller*: 4-6-1932, pàg. 10.

¹⁶ El *Sóller*: 11-6-1932, pàg. 10.

¹⁷ El *Sóller*: 18-6-1932, pàg. 10.

els patrons a pagar l'augment d'una pesseta, tal com ho havien demanat els obrers.

La darrera reivindicació d'aquest sindicat, segons la informació que tenim, va ser pel mes de setembre del 1934, moment en el qual es va firmar un nou conveni de treball:

- 1) La setmana laboral de 44 hores i el dissabte capvespre lliure.
- 2) Els obrers que fessin feina en el taller del patró amb eines pròpies havien de cobrar 20 o 25 cèntims més diaris, però no les podien treure fora del taller sense autorització del patró, que estava obligat a donar el permís sempre que l'obrer les necessités per ús personal.

La "Sociedad obrera del ramo textil" demanà al batle, el mes de juliol del 1931, que convocàs els propietaris de les fàbriques per demanar-los la reducció de la jornada laboral i un augment del sou.¹⁸

La sollicitud dels obrers era:

- 1) La jornada laboral de vuit hores.
- 2) Regulació dels jornals mínims en base a la següent estipulació:
 - Per als ajudants de contramestre i després de dotze mesos de fer feina:

Obrers de 17 anys	4'00 ptes.
Obrers de 18 "	4'50 "
Obrers de 19 "	5'00 "
Obrers de 20 "	5'50 "

— Per la resta després de sis mesos de fer feina:

Obrers de 15 anys	2'50 ptes.
Obrers de 16 "	3'50 "
Obrers de 17 "	4'00 "
Obrers de 18 "	4'25 "
Obrers de 19 "	4'50 "
Obrers de 20 "	5'00 "

- 3) Els obrers que guanyaven 5 ptes. o més diàries o 30 ptes. o més setmanals seguien cobrant el mateix.
- b) Les bases d'aquesta petició entraven en vigor el dilluns dia 13.¹⁹

¹⁸ A algunes fàbriques els obrers cobraven entre 2'75 i 3'00 ptes. diàries, sous que cal comparar amb el que perceben el d'altres gremis.

¹⁹ El *Sóller*: 11-7-1931, pàg. 10.

La resposta dels propietaris de les fàbriques una vegada estudiades les bases de treball fou:

- 1) S'augmentarà el preu del jornal segons l'estipulació de la proposta dels obrers i es farà efectiu a partir del dia 13.
- 2) Els obrers hauran de fer:
 - la jornada de vuit hores.
 - quaranta minuts de recuperació de festes que els seran pagats apart del sou.
 - cinquanta minuts per hores extraordinàries que també els seran pagats apart del sou.
- 3) Per als obrers vells, o els que tenguin defectes físics, no regiran els augments.²⁰

Els treballadors es mostraren disconformes en haver de fer els quaranta minuts de recuperació de festes i els cinquanta minuts per hores extraordinàries, i per això anunciaren a la patronal que si dia 17 aquesta no havia canviat de postura declararien la vaga.

Aquesta no va arribar a fer-se efectiva degut a les gestions del batle i del Sr. Serra (Partit Republicà Federal). El 14 d'agost es firmava el conveni que tendria vigència fins que el Comitè Paritari ho jutjàs convenient. Però els obrers no havien aconseguit la jornada de vuit hores.

Quasi un any després (16 d'agost del 1932) els obrers denunciaven el pacte del 14 d'agost i el batle ho comunicà així a la patronal. Un mes després aconseguiren la jornada de vuit hores i varen deixar de cobrar els doblers de les hores extraordinàries. Però la situació no fou més estable, perquè el jurat Mixte havia aprovat unes noves tarifes que "fueron suspendidas temporalmente por haberse presentado algunos recursos en contra, los fabricantes de esta localidad han anunciado a los obreros que aquellas serán aplicadas tan pronto entren en vigor (...)".²¹

En el mes de novembre té lloc una reunió a la Batlia perquè els obrers havien de comunicar als patrons un augment del preu del jornal i de l'escarada. Aquesta petició ja havia estat feta al Jurat Mixte i no havia tengut resposta. Els propietaris de les fàbriques decideixen no fer res fins que el Jurat Mixte es postuli. El batle proposa que les dues parts vagin a Ciutat a veure si el procés es pot accelerar. Però els obrers no accepten i ajornaren per dia 28 la vaga que havien convocat per dia 21.

Es fan noves reunions i davant la intransigència de la patronal decideixen declarar la vaga per dia 3 de desembre, que segons la nostra documentació va afectar a uns 500 treballadors. Aquesta vaga va durar

²⁰ El Sòller: 11-7-1931, pàg. 10.

²¹ El Sòller: 20-8-1932, pàg. 10.

un poc més d'un mes i durant aquest temps els patrons no frissaven de solucionar el conflicte degut que tenien l'excedent d'un any de producció sense comercialitzar i ara tenien l'ocasió de donar-li sortida. Els treballadors es col·locaren de manobres i les treballadores de col·lidores. I aquells que no trobaren feina foren ajudats per la Casa del Poble i per altres entitats obreres de Mallorca.

L'única fàbrica que va estar en marxa fou "La Solidez" perquè els seus obrers no estaven afiliats a la "Sociedad obrera del ramo textil" i també va funcionar la secció d'acabats de la fàbrica "Frontera y Puig" que treballava amb obrers addictes.²²

La solució del conflicte depenia del Ministre de Treball que havia de resoldre el problema de la suspensió de les tarifes acordades pel Jurat Mixte. El dia 3 de gener es va convocar a Ciutat una reunió dels representants de les dues parts afectades i del delegat de treball que va aconsellar als obrers que abans que els patrons sortissin amb la seva (acabar la vaga per consumissió de les forces dels treballadors), ells acabassin la vaga i els faria un informe favorable al Ministre.

La vaga va acabar dia 9 de gener i en el *Bulletí Oficial de l'Estat* del dia 18 de març del 1933 es va publicar la resolució de les tarifes:

<i>Jornals dels homes</i>		<i>Jornals de les dones</i>	
de 14 a 16 anys:	2'50 ptes.	de 14 a 16 anys:	2'00 ptes.
de 16 a 18 "	4'00 ptes.	de 16 a 18 "	2'50 ptes.
de 18 a — "	5'50 ptes.	de 18 a —	3'50 ptes.

2) Els obrers vells o que tenguessin un defecte físic convendrien el salari amb el patró.

3) El preu de l'escarada s'establirà en base a unes tarifes que permetin la retribució dels obrers igual o superior a la quantitat fixada pels jornals.²³

L'any 1931 "La Fraternidad", amb motiu de la festa del treball, pren una sèrie d'acords i entre ells hi trobam un augment d'1'50 ptes. dels jornals i el reconeixement per part de la patronal de la societat obrera. La patronal va avenir-se a reconèixer l'organització però no va estar conforme amb la forma de presentar la reivindicació que considerava que s'havia de fer a través del Comitè Paritari.

²² El fet que només treballassin els de la secció d'acabats confirma la poca pressa dels patrons per posar les fàbriques en marxa i poder-ne treure els excedents.

²³ El *Sóller*: 25-3-1933, pàg. 8.

La intervenció del batle va facilitar un acord i l'augment que va entrar en vigor dia 3 de juny va ser d'una pesseta, així els peons de 18 o més anys passaven a cobrar 5'25 ptes diàries i els peons de 20 o més anys, 5'50 ptes.; els mestres de tercera categoria 5 ptes. diàries, els de segona categoria 7 ptes. diàries i els de primera categoria 7'50 ptes. diàries.²⁴

A finals del 1931 els obrers presentasen unes noves bases de treball:

- 1) Els oficials primera avantatjats havien de cobrar en relació amb el que es guanyaven.
- 2) Quan el lloc on es feia feina estava més enfora de 3 km. s'havia de cobrar un plus de 60 cèntims.
- 3) L'organització d'una bossa de treball.
- 4) Un augment de 50 cèntims en els jornals.²⁵

La patronal no va contestar fins dia 16 de febrer i es negà a aprovar les bases de treball presentades. La societat obrera va reconsiderar la seva postura i només va seguir reivindicant el segon punt.

El 21 d'agost del 1933 va començar una vaga dels treballadors del Mestre Antoni Servera, perquè va acomiadar un obrer. El 2 de setembre la vaga continuava malgrat alguns es reincorporassin a la feina i "La Fraternidad" decidí demanar:

- 1) L'aplicació a Sóller de les bases de treball vigents a Ciutat.
- 2) L'augment de 2 ptes. en els jornals.
- 3) La readmissió de l'obrer acomiadat.²⁶

Al cap de set dies es formularen noves peticions:

- 1) Solució de la vaga acomiadant els esquiroles i re-admetent els vaguistes i acomiadats.
- 2) Crear farmacioles d'urgència a les obres que es realitzassin fora de la població.
- 3) Pagar els obrers a les mateixes obres on feien feina.
- 4) Setmana laboral de 44 hores.
- 5) Augment de dues pessetes en els jornals.
- 6) Reconeixement per part de la patronal d'un delegat de treball que està afiliat a "La Fraternidad". Aquest tindrà com a tasca priori-

²⁴ El *Sóller*: 6-6-1931, pàg. 10.

²⁵ Arxiu Municipal de Sóller, Secció: Correspondència, 1931 Volum 1.

²⁶ El *Sóller*: 2-9-1933, pàg. 10.

tària fer acomplir per les dues parts les bases de treball i la intervenció a qualsevol conflicte que es produís.

7) Els patrons no podran deixar-se els obrers entre ells.

La reivindicació conclouia en l'afirmació que si al cap de vuit dies no rebien contestació favorable es posarien en vaga. La resposta de la patronal no va satisfer a "La Fraternidad" i es va constituir un comitè de vaga que va fer públic un comunicat explicant els motius fonamentals:

- 1.—El 31 de juliol el Mestre Antoni Servera va acomiadar sense causa justificada a José Cina.
- 2.—Aquest patró no respectava les bases de treball existents.
- 3.—No s'havia arribat a cap acord a l'acte de conciliació del Jurat Mixte degut a la intransigència de la patronal.

Pareix ser que la vaga va produir a Sóller la situació més violenta durant aquests anys a causa d'un conflicte obrer.

El batle va reforçar la Guàrdia Civil, va prohibir les reunions de més de tres persones de les 18 a les 20 hores. També varen succeir un parell de bregues entre els vaguistes i els esquiroles, algunes explosions de petards i finalment el dia 4 d'octubre es va convocar una vaga general. Aquesta, segons la nostra informació, va ser un èxit, però les opinions sobre quina fou la causa d'aquest èxit foren diverses. Per uns era el fruit de les coaccions que havien fet els treballadors "forasters", per altres era degut a la curiositat de la gent per veure quin seria l'aspecte de la població amb tot tancat, finalment per un altre grup la Casa del Poble havia donat un gran exemple de solidaritat amb els treballadors del gremi de la construcció.

Ja dins el mes d'octubre i després d'haver estat detingut el comitè de vaga, a causa d'una explosió en la qual es va veure implicat com encobridor, un membre del comitè el batle i el President del Jurat Mixte feren gestions per aconseguir acabar el conflicte.

Les negociacions foren positives i el 2 de novembre quasi després de dos mesos de vaga aquesta va finalitzar i s'arribà al següent acord:

- 1) Jornada laboral de 44 hores.
- 2) Farien feina per hores i el salari es fixaria en base a l'actual i es diistribuiria a parts iguals entre les 44 hores.
- 3) Davant la minva de la feina degut als conflictes, hi havia obrers sense lloc de treball però creien que n'hi havia per tots els operaris de Sóller.²⁷

²⁷ El Sóller: 4-11-1933, pàg. 6.

Així la vaga, segons Miquel Marquès Coll, havia durat 44 dies laborables i havia afectat a 350 obrers.

Quant a la patronal sols volem esmentar les dues organitzacions que estaven legalment constituïdes. Aquestes eren "La sociedad patronal de Obreros, Carpinteros y Ebanistas de Sóller" i "La Sociedad Patronal del Gremio de Albañilería". La primera va néixer el 1933, un any després de l'ofensiva de "La Evolución" i la segona a finals de 1932.

Per concloure volem plantetjar una sèrie d'idees que poden extreure's de les pàgines anteriors i que semblen interessants.

- No és estrany que la gènesi d'alguna organització obrera estigui lligada a un bar ja que aquests eren els centres de reunió habituals de la gent del poble.
- Una vegada que l'entitat començava a tenir forma, la preocupació prioritària era la d'aconseguir un local social on poder desenvolupar la seva tasca.
- De les tres tendències, la ugetista fou la més significativa pel que fa al nombre d'accions que va promoure, les quals estaven basades en la defensa i millora de la situació dels treballadors.
- La importància del batle com a element intermediari entre la patronal i els obrers i entre aquests i el Jurat Mixte.
- El mitjà de pressió més freqüent és l'amenaça de vaga, o la vaga.
- Els conflictes més importants es donen en el sector econòmic tèxtil i en el de la construcció, perquè eren els que aglutinaven el major nombre d'obriers degut a la seva importància especialment fins el 1933-1934, ja que després començarà a notar-se la crisi.
- Aquests anys (1933-1934) marquen una ruptura en el ritme del moviment obrer. Pot ser que això tengui certa relació amb:
 - la repressió que sofriren les organitzacions obreres després dels esdeveniments revolucionaris de l'octubre del 1934.
 - el fantasma de la crisi i de l'atur que implicava que sempre hi hagués treballadors disposats a fer la feina per menys doblers
- Malgrat no es pugui menysprear el paper de l'associacionisme obrer a Sóller creim que aquest no es pot veure en el mateix nivell que l'existent a altres ciutats de l'Estat espanyol degut a les seves dimensions i incidència.